

Recenzja

C. SÉRGIO, S. CARVALHO. 2003. **Annotated catalogue of Portuguese bryophytes. Portugaliae Acta Biologica**, Vol. 21(1–4). str. 5–230, 2 ryc. Miękka opr., format 23 × 16 cm. Jardim Botânico, Museu Nacional de História Natural, Universidade de Lisboa. Cena: nie podano.

Ostatni katalog mszaków Portugalii został ukończony i wydany w 1935 r. i był dziełem A. Machado, drugiego obok A. Luisiera briologa portugalskiego, który uzyskał międzynarodową renomę. W 70 lat później kraj ten doczekał się nowego wykazu mszaków, a główną rolę w jego przygotowaniu odegrała C. Sérgio, niekwestionowana liderka w badaniach briologicznych w Portugalii i na Półwyspie Iberyjskim. Począwszy od 1966 r. opublikowała ona ponad 130 artykułów poświęconych portugalskim mszakom, opisując w nich m.in. kilka nowych dla nauki gatunków, np. *Racomitrium lusitanicum* Ochyra & Sérgio, *R. hespericum* Sérgio, Muñoz & Ochyra czy *Dicranum crassifolium* Ochyra, Sérgio & Seneca, wyjaśniając status taksonomiczny wielu taksonów śródziemnomorskich czy odkrywając nowe dla tego kraju gatunki. Jej działalność wpisuje się zresztą znakomicie w ogólny postęp w badaniach briologicznych na Półwyspie Iberyjskim, którego kraje z briologicznego kopcieszka wysunęły się na czoło w tej dziedzinie na starym kontynencie.

Flora mszaków Portugalii jest dość bogata. Dotychczas stwierdzono tu 484 gatunki, 33 odmiany i 10 podgatunków mchów oraz 191 gatunków, 3 odmiany i 1 podgatunek wątrobowców i glików. Ułożone są one w omawianym katalogu w porządku alfabetycznym według rodzajów. Dla każdego taksonu podane są dane o występowaniu w każdej z 11 prowincji Portugalii, informacje o mapach rozmieszczenia, a w razie potrzeby przypisy, w których autorki komentują status taksonomiczny określonych taksonów i prostują błędne oznaczenia. Zasadniczemu wykazowi taksonów towarzyszą listy taksonów wykreślonych z brioflory Portugalii oraz listy synonimów. Nazewnictwo taksonów odznacza się dużą poprawnością i odpowiada aktualnie obowiązującym standardom, chociaż autorki nie ustrzegły się kilku pomyłek w cytowaniu nazwisk autorów, np. przypisując kombinację *Pseudephemerum nitidum* Reimersowi a nie Loeskemu, czy opisanie *Mnium affine* Blandowowi, a nie Funckowi.

Najbogatszymi w gatunki są prowincje atlantyckie Portugalii: Minho, Beira Alta, Beira Litoral, Estremadura i Algarve, w których stwierdzono ponad 250 gatunków mchów i ponad 90 gatunków wątrobowców i glików. Natomiast najuboższe w gatunki są Baixo Alentejo (115 mchów i 53 wątrobowców) oraz Ribatejo (157 mchów i 55 wątrobowców).

Nowy katalog mszaków Portugalii wypełnia dotkliwą lukę w europejskiej literaturze briologicznej. Do niedawna kraj ten stanowił do pewnego stopnia „białą plamę” na briologicznej mapie naszego kontynentu, gdyż liczne dane dotyczące mszaków były rozsiane po literaturze i nie zawsze łatwo dostępne. Dlatego syntetyczne opracowanie, kumulujące w jednym miejscu wszystkie najważniejsze informacje i pełną bibliografię briologiczną poświęconą Portugalii na pewno będzie cieszyć się dużym wzięciem wśród briologów, w szczególności chorologów, gdyż dostarcza ono szczegółowych danych o rozmieszczeniu geograficznym na zachodnich obrzeżach starego kontynentu. Mniejsze zainteresowanie na pewno wzbudzi on wśród taksonomów, ponieważ w katalogu nie znalazły się żadne nowości taksonomiczne, ale z drugiej strony zebrane są tu dane bibliograficzne do licznych opracowań taksonomicznych, w których pierwsza autorka obszernie i szczegółowo dyskutowała problemy związane z systematyką licznych taksonów, zwłaszcza opisanych z Portugalii i Półwyspu Iberyjskiego. – RYSZARD OCHYRA, *ul. Gołaśka 15/25, 30-619 Kraków, Polska.*